

Crisi: erosió democràtica

Malgrat que en els països occidentals de Europa, EUA i Canadà pràcticament tothom admetria que a l'any 2012 es viu millor que al 1912 o el 1962, la crisi econòmica i financera actual causa desorientació i un clar desassossec en termes de futur. Tanmateix, bona part de les anàlisis de les respostes actuals crec que enfoquen el tema amb una mirada i uns conceptes massa centrats en el curt termini. La memòria històrica dels humans acostuma a ser molt curta. Quan afrontem la crisi actual i el seu futur hauriem de millorar el llenguatge analític. L'absència d'una perspectiva més amplia fa perdre control de la situació.

En l'evolució de les anàlisis científiques, moltes vegades els grans canvis no s'han produït per resultats experimentals sorprenents, sinó per canviar el llenguatge, les preguntes, la manera de plantejar un problema. Hi ha molts exemples: el canvi de Galileu del llenguatge aristotèlic dels moviments *naturals* i *violents* pel llenguatge de la cinètica; quan Einstein s'adona que la "gravetat és acceleració" –idea que qualifica com "el pensament més feliç de la meua vida", que li permet veure que la "força" de la gravetat, de fet, no existeix, sinó que s'explica en termes de la distorsió de la geometria de l'espai-temps; o quan Darwin s'interessa, més que per com funcionen els éssers vius, per quin és el procés que fa que canviïn com ho fan, etcètera.

F. REQUEJO, catedràtic de Ciència Política a la UPF
www.ferranrequejo.cat

La manca de regulació política internacional dels mercats financers i la irresponsabilitat de dirigents d'algunes entitats estan en la base de la greu situació que afecta la majoria de la població europea i nord-americana. Resulta poc presentable en termes polítics i morals que tan sols algun gran banquer hagi acabat a la presó. I

ten mesures col·lectives comunes, com a mínim sobre fiscalitat i mercat laboral. Però, sobretot, cal un canvi conceptual i pràctic basat en la idea que el capitalisme internacional requereix regulacions internacionals. En cas contrari, res indica que en el futur no puguin repetir-se altres crisis com aquesta o de majors dimensions.

Els governs dels estats es troben superats. No prenen decisions solvents, simplement perquè no les poden prendre. El món dels mercats financers els supera. Tampoc és que hi hagi algun gabinet o grup de individus perversos que ho controli tot des de darrera l'escenari. De fet, ningú no ho controla tot. Tanmateix, quan les coses van malament, els mercats es tornen *proteccionistes* cap als seus principals actors. Els bancs demanen als estats, o sigui als mateixos ciutadans als quals empobriren, que els rescatin. La coartada és que en cas contrari la situació econòmica encara seria pitjor.

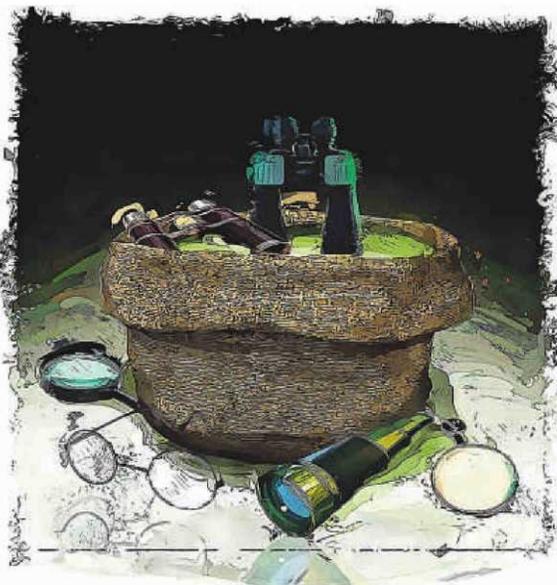
A Europa els temes clau són la seguretat, els drets i llibertats individuals i col·lectius, i el benestar. Una triada que, segons el component, cal mantenir o aprofundir. Cal apuntalar a mig termini el que són els pilars bàsics dels sistemes de benestar (sanitat, educació, pensions i recerca-innovació). Però crec que no es pensa prou bé el tema de les conseqüències específicament polítiques de les decisions econòmiques implementades per la majoria d'estats. Per primer cop en dècades, la legitimitat de les democràcies liberals comença a erosionar-se. I això pot resultar molt més perillós a mig termini que la crisi econòmica i financera.

Si la crisi es pretén combatre en termes de meres *retallades* de la despesa pública i de pressió fiscal a les classes mitges, la defecció ciutadana respecte a la classe política seguirà augmentant. Actuar així, sense una incentivació real de l'activitat econòmica, posa les bases del conflicte social i la ineficiència a mig termini. Fins ara, la majoria de la població ha mostrat una actitud tan resignada amb la situació econòmica general com escèptica sobre les actuacions de la classe política. Però les coses poden esdevenir diferents si amb l'aug-

Cal un canvi pràctic basat en la idea que el capitalisme internacional requereix regulacions internacionals

ment de la pobresa, les desigualtats i la percepció d'un futur incert es produeixen radicalitzacions populistes (siguin de dretes o d'esquerres). En política quasi res és irreversible. Al final, sense regulacions internacionals el que es pot ressentir és la salut de les mateixes democràcies.

En el darrer informe de l'*Economist Intelligence Unit* (desembre 2011), Espanya ja ocupa el lloc 25, l'últim, dels règims classificats com *democràcies* (*full democracies*). Puntuat baix en el funcionament del govern, en participació i en cultura política. A més, des de Catalunya, el fet de suportar una legalitat constitucional hostil i un espoli econòmic permanent de l'ordre del 8-10% del PIB suposa un llast afegit d'injustícies i d'ineficiències que clama per un canvi polític radical. Catalunya, és a dir, les seves institucions, la seva societat civil i la majoria dels seus ciutadans haurien de pensar des d'un nou paradigma polític i construir nous horitzons. Uns horitzons de plena decisió política pròpia. El contrari és perdre el temps, les energies i els diners.●

JAVIER AGUILAR